

jako hotové nástroje poměrně často v Maďarsku. Naše hornina těmto hornfelsům neodpovídá ani složením, ani hustotou. Je pravděpodobné, že se brousily i vlastní banatity, ale zatím jsme v archeologických pracích spolehlivé údaje nenašli. V dostupné petrografické literatuře je pro charakteristiku banatitů uváděn převážně charakter granodioritů s přechody k monzodioritům, často porfyrická struktura zejména pro okrajové facie (Ionescu, Har 2001, 65). Každopádně se se jedná o horninu k výrobě broušené industrie na Moravě neobvyklou.

Z hlediska chronologie lze vyloučit neolitické stáří, především na základě typologie artefaktu. Výrazná patinace na jedné straně sekýrky naznačuje, že mohla být uložena v hrobě, kde by patina vznikla následkem kontaktu s rozkládajícími se měkkými tkáněmi. Pravidelný výskyt broušených sekýrek v hrobovém prostředí evidujeme koncem eneolitu, méně ve starší době bronzové, a výjimečně i ve střední době bronzové. Právě z posledně jmenovaného období byl zaznamenán i podobný artefakt nalezený v hrobovém prostředí v Mikulově (Šabatová et al. 2020, 286), rovněž se vzácně se vyskytující surovinou, byť je to v tomto případě eklogit.

Literatura

- Ionescu, C., Har, N. 2001: Geochemical consideration upon the banatites from Budureasa-Pietroasa area (Apuseni mountains, Romania). *Studia Universitatis Babeş-Bolyai. Geologia* XLVI(1), 59–80.
- Šabatová, K., Parma, D., Trampota, F., Jarošová, I., Kaňáková, L., Přichystal, A., Vargová, L., Vymazalová, K. 2020: Hrob s kamennou konstrukcí ze střední doby bronzové z Mikulova. *Archeologické rozhledy* LXXII(2), 194–237. DOI: 10.35686/AR.2020.7.

Summary

In 2023, a polished stone axe (Fig. 4), originally found in the 1980s, was donated to the Regional Museum in Mikulov. Discovered near the D2 motorway entrance in Břeclav, the artefact measures 109 × 54 × 27 mm, weighs 283.6 g, and is made of a greenish-grey igneous rock (Munsell 5GY 6/1). X-ray diffraction analysis (Fig. 5) revealed a composition dominated by plagioclase (68%), with characteristics suggesting a subvolcanic origin, possibly banatite from Romania. The axe's typological attributes exclude a Neolithic date. Its surface patina suggests burial-related deposition, typical of Late Eneolithic or Bronze Age contexts. A comparable axe made of similarly rare raw material was found in Mikulov, highlighting its unique provenance.

Antonín Přichystal, František Trampota

Bulhary (okr. Břeclav)

„Au Äcker“, parc. č. 910/4.

Starší eneolit. Sídliště, hrob. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Regionální muzeum v Mikulově, p. o., přír. č. 57/2024.

Lokalizace: S-JTSK: -591898, -1202526

V průběhu záchranného výzkumu (více viz oddíl Neolit) byl částečně prozkoumán objekt s nálezy eneolitické keramiky, kterou z důvodu absence výzdoby nelze kulturně zařadit. Dále bylo v objektu nalezeno malé množství mazanice, štipané industrie, zvířecích kostí a dvou broušených kamenných destiček.

Ve vzdálenosti asi 110 m od tohoto objektu byl objeven pohřeb v natažené poloze (H 800), který částečně narušil objekt s vypíchanou keramikou. I přesto, že zásyp hrobu obsahoval

několik keramických fragmentů a jednu čepelku, nepovažujeme tyto nálezy za součást hrobové výbavy. Díky provedenému radiokarbonovému datování můžeme spolehlivě tento pohřeb datovat do starého eneolitu, pro který jsou specifické právě pohřby v natažené poloze bez hrobové výbavy.

Literatura

Neuveveno.

Summary

During a rescue excavation (see Neolithic section) in the Bulhary cadastral area (Břeclav District), a subsurface feature containing unidentifiable Eneolithic pottery was partially investigated. Additionally, a grave with an individual buried in a stretched position, without any grave goods, was uncovered and radiocarbon dated to the Early Eneolithic period.

Kristína Piačková, František Trampota

Dřevohostice (okr. Přerov)

Dřevohostický les, parc. č. 1154/2.

Eneolit. Ojedinelý artefakt. Průzkum detektorem kovu. Uložení nálezu: Muzeum Komenského v Přerově, p. o.

Lokalizace: nepublikováno z důvodu ochrany lokality

V roce 2024 byl M. Bulíčkem prostřednictvím preventivního detektorového průzkumu na katastru městyse Dřevohostice nalezen ojedinelý exemplář eneolitické kovové industrie.

Místo nálezu se nachází na parcele č. 1154/2. Jedná se o polohu situovanou v severozápadní části Dřevohostického lesa na levobřežní straně potoka Šišemka, který představuje pravostranný přítok říčky Moštěnky. Nadmořská výška místa okolí nálezu činí 285 m.

V případě nálezu se jedná o kompletní exemplář měděné ploché sekýrky s mírně trapézovitým obloukovitým břitem (obr. 6).

Celková délka artefaktu je 76 mm. Maximální šířka v úrovni obloukovitě rozšířeného ostří činí 32 mm, v úrovni týlu 19 mm. Maximální tloušťka činí 10 mm. Hmotnost měděného předmětu je 122 g.

Obr. 6. Dřevohostice. Měděná sekera. Foto Z. Schenk.

Fig. 6. Dřevohostice. Copper axe. Photo by Z. Schenk.

Příčný průřez je obdélníkový s mírně zaoblenými hranami. V podélném průřezu se zužuje směrem k ostří i k mírně vkleslému týlu. Povrch artefaktu je nerovnoměrně pokryt světle zelenou oxidační patinou s hnědávým bahnitým povlakem. Na jedné z bočních stran, v úrovni ostří i týlu, je původní hladký povrch nástroje. Z typologického hlediska se popisovaná sekera nejvíce blíží typu Rudimov. Nově zachráněný exemplář ploché sekery rozšiřuje počet dosud nalezených měděných seker na katastru městyse Dřevohostice na Přerovsku (Dobeš et al. 2019, 7, 9, 33, 46).

Literatura

Dobeš, M., Fikrle, M., Drechsler, A., Faltýnek, K., Fojtík, P., Halama, J., Jarůšková, Z., Kalábek, M., Langová, J., Schenk, Z., Španihel, S., Peška, J. 2019: Eneolitická měděná industrie na Moravě. Nové a staronové nálezy ve světle stávajících poznatků o vývoji středoevropské metalurgie. *Památky archeologické CX*, 5–58.

Summary

An isolated flat copper axe (Fig. 6) was discovered in 2024 during a metal detector survey on the left bank of the Šišemka Stream, in the northwestern part of the Dřevohostický les (Dřevohostice cadastral area, Přerov District). The artefact can be broadly dated to the Eneolithic period.

Zdeněk Schenk

Dukovany (okr. Třebíč) „Nad Studánkou“, „Pohaniska“.

Kultura zvoncovitých pohárů. Hrob. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.0933900N, 16.1750500E

V rámci realizace projektu regionální spolupráce „Střední Pohrlaví jako součást historické stezky spojující Českomoravskou vrchovinu s jihomoravskými úvaly“ probíhaly v roce 2024 v prostoru vodních nádrží Mohelno a Dalešice a jejich nejbližším okolí povrchové prospekce. Při jednom z průzkumů se podařilo na severním okraji katastru obce Dukovany v trati „Nad Studánkou“ nebo též „Pohaniska“ objevit rozoráný žárový hrob. Nálezová situace měla podobu ostrůvkovitě roztroušených spálených kostí doprovázených drobnými zlomky keramiky na ploše cca 3 × 3 m. Většina nálezů se však soustředila ve dvou sousedních brázdách hluboké orby. V inkriminovaném prostoru jsme provedli skrývku ornice za účelem zdokumentování hrobové jámy, ta však byla téměř celá zničena orbou a o její velikosti a tvaru se nedá říci nic bližšího. Zachytit se podařilo jen malou část její báze, která byla vyplněna tmavěji zbarvenou půdou, v níž se nacházely další pozůstatky kremace, včetně drobných uhlíků. Hrob byl patrně poškozován orbou dlouhodobě, o čemž svědčí i velmi špatné zachování milodarů. Z několika desítek drobných střepů se podařilo vyčlenit na základě podobnosti hmoty a úpravy povrchu celkem šest keramických nádob, které jsou ve všech případech značně torzovitě. Na základě charakteru profilace některých keramických jedinců můžeme žárový hrob datovat do období kultury zvoncovitých pohárů. Nelze vyloučit, že v budoucnu by zde mohlo být dalšími průzkumy objeveno doposud neznámé pozdně eneolitické pohřebiště.

Literatura

Neuvezeno.

Summary

In 2024, a ploughed-in cremation burial was discovered on the northern edge of the Dukovany cadastral area, in the ‘Nad Studánkou’ field, also known as ‘Pohaniska’ (Třebíč District). Based on several poorly preserved ceramic vessels, the grave can be dated to the Bell Beaker culture. It cannot be ruled out that a Late Eneolithic burial ground may be discovered in the future at this site.

Jaroslav Bartík, Petr Škrdla

Holasovice (k. ú. Štěplovec, okr. Opava)

Kamenec; „K Šopě“, parc. č. 320, 288, 352, 295.

Eneolit. Sídliště. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Slezské zemské muzeum, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.9773442N, 17.7815833E

Na přelomu let 2023 a 2024 proběhl v místě záchranný archeologický výzkum spojený s kladením kanalizačního potrubí mezi obcemi Kamenec a Štěplovec. V prostoru nad potokem Žabina v trati „K Šopě“ byla zachycena část pravěkého sídliště, reprezentovaného 16 zahloubenými objekty. Výrazně fragmentární keramický materiál by snad mohl prokazovat v prostoru existenci sídliště lidu kultury nálevkovitých pohárů. Je ovšem na tomto místě nutné přiznat, že skromně zastoupené keramické nálezy postrádají výrazné chronologické znaky.

Literatura

Neuvezeno.

Summary

A rescue archaeological excavation was carried out in connection with the installation of a sewer line between the villages of Kamenec and Štěplovec (Štěplovec cadastral area, Opava District). Prehistoric subsurface features, most likely associated with the Funnel Beaker culture, were uncovered in the ‘K Šopě’ field.

Jiří Juchelka, Ondřej Klápa, Marek Piętoń, David Galia

Holubice (okr. Vyškov)

„Podsedky“, parc. č. 1280/1.

Kultura zvoncovitých pohárů. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Vyškovska, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.1846722N, 16.8107944E

Během výstavby Technologické centra jsme v roce 2024 během tří týdnů prozkoumali devět archeologických objektů. Všechny byly součástí sídliště kultury zvoncovitých pohárů (obr. 7). Ve třech případech se jednalo o velice rozsáhlé stavební jámy – hliníky o průměru 10 až 13 m. Dalšími objekty byly různé jámy sídlištního charakteru. Hliníky obsahovaly velké množství nálezů. Především se jednalo o keramiku (nalezeno i několik zlomků zdobených pohárů se zachovalou inkrustací), dále velký soubor broušené a štípané industrie, kostěné nástroje, nátepní destička, kamenná šipka, zvířecí kosti. Sídliště mohlo patrně souviset s existencí kostrového pohřebiště, které jsme zkoumali v roce 2020 (Mikulková 2021) zhruba 1 km jihozápadně od současného výzkumu.